

Programserie: Fatta EU

Episod: Beslutsprocessen

F-nummer: F0103897

Programlängd: 14,21 minuter

Målgrupp: Högstadiet, åk 7–9

Programledare: Leila Trulsen

Statsvetare: Jenny Madestam

Produktionsbolag: Mediabruket

Projektledare UR: Fredrik Quistbergh

Typ: En av tre episoder för broadcast och play-tjänster

Publicering: 2019-03-04

LOGGA: UR

Leila Trulsen (programledare): Det är så sjukt mycket plast. Ännu mer plast.

SKYLTV: LEILA TRULSEN

Jenny Madestam (statsvetare): Av all plast vi använder är cirka 40 procent engångsprodukter, vilka vi kastar direkt efter användning. Och varje år så hamnar flera miljoner ton av plasten i våra hav. Det leder till stort lidande för många marina arter. Och när plasten bryts ner blir den till små, små partiklar, mikroplaster, som orsakar stor skada på miljön, både för djur och människor.

Leila: Ursäkta - finns det något ställe att återvinna plasten.

Anställd: Jag vet inte ...

Leila: Okej, tack. Det här är exakt varför jag ska till EU. För vi måste göra något med all den här plasten som finns överallt.

GRAFIK

Jenny: Efter två världskrig hade stora delar av Europa trasats sönder. För att undvika att det skulle hända igen och för att säkra freden så slöt sex länder ett avtal om att dom skulle samarbeta kring vissa frågor. Det här var början till det som idag heter Europeiska unionen, EU, som nu består av 28 länder och Sverige gick med 1995.

Grundbulten i EU:s samarbete är att varor, tjänster, personer och kapital ska kunna röra sig fritt mellan medlemsländerna. Men vi samarbetar även inom flera olika områden som miljö, asylpolitik och att bekämpa brottslighet. Vi säger ofta att vi är en del av EU - men vi borde kanske snarare säga att vi är EU. Vilket betyder att vi måste fatta EU.

TEXT I GRAFIKEN:

AVTAL - ITALIEN, BELGIEN, FRANKRIKE, LUXEMBURG, VÄSTTYSKLAND,
NEDERLÄNDERNA.

FLAGGOR KOMMER UPP - NAMN PÅ LÄNDERNA - 28 st

SYMBOLER - VAROR, TJÄNSTER, PERSONER, KAPITAL

BILD PÅ BREV - ANSÖKAN

LOGGA - FATTA EU

Leila: Merci beaucoup.

Jenny: Men det är inte helt lätt att förstå det här stora maskineriet. Därför ska Leila och jag statsvetaren Jenny hjälpa er på traven. Och den här gången ska vi titta närmare på dom olika sätt vi kan påverka EU. Och det är inte bara genom EU-valen. För på plats nere i Bryssel så finns det också dom som jobbar med att påverka beslut. Och samtidigt så kommer ni få en inblick i hur en EU- lag blir till. Nu kör vi!

SKYLTT BESLUTPROCESSEN

Leila: Hej, Leila.

Mauro Anastasio (lobbyist): Nice to meet you, Mauro, from European environmental bureau and today you will be working with me.

Leila: Thanks for having me. I am so excited about this.

Mauro: So, Leila today we are going to talk about plastic pollution, and I am going to show you what the European union is doing to counter this problem

Leila: But, isn't it difficult to forbid like a product?

Mauro: There are lots of different interests involved but it is not impossible. And, we have done this before.

Leila: Ah, here are the cabs!

SKYLT: MAURO ANASTASIO, EEB

GRAFIK

Jenny: EU har tidigare lagstiftat bort prylar som är dåliga för miljön. Glödlampan är ett sådant exempel. 2009 togs ett beslut att glödlampan, som slukade otroligt mycket energi, skulle förbjudas helt från EU:s marknad. Och på under tio år lyckades vi faktiskt ersätta den med mer energieffektiva lampor med bättre ljus. Men om man ska förbjuda engångsartiklar, precis som med glödlampan, så finns det vissa som är emot det. Och då främst dom som tillverkar och handlar med plast.

GRAFIK - 2009

På plats i Bryssel finns organisationer och företag som inte vill ha förbud på engångsartiklar i plast. Men det finns också dom, som Mauro och organisationen EEB, som är för och vill ha ett förbud snabbt. Båda dom här grupperna jobbar

med att försöka påverka makthavare och deras politiska beslut. Och dom kallas för lobbyister.

SKYLTT - JENNY MADESTAM, STATSVETARE

Mauro: So now we are going to go to the European parliament - where we are going to spend most of our day. We are going to attend an event about plastic pollution. And the you get to speak to some members of the parliament.

Leila: Merci beaucoup.

Jenny: Men innan Leila får gå in i maktens korridorer så måste hon få en snabbkurs i Mauros arbete. EEB, den organisation som Mauro jobbar för, samordnar olika europeiska miljöorganisationer, även svenska. Dom lägger nu upp en plan för hur de ska gå tillväga i slutfasen av sin kampanj kring engångsartiklar.

Miljölobbyist: I think when we consider plastic - the fact that we can consider how the plastic should be recyclable is very important.

Mauro: So, this is the European parliament.

Leila: OK.

Mauro: This is where the members of the parliament work. And where they make decisions that will affect all of us.

GRAFIK

Jenny: Vart femte år är det EU-val och det är då vi väljer dom som ska representera Sverige i EU-parlamentet. Precis som i våra riksdagsval så röstar vi på partier - och partierna går till val med dom frågor som dom tycker är viktiga.

Mellan åren 2014 till 2019 så hade vi 20 svenska parlamentariker i EU-parlamentet - av totalt 751 stycken. Och det är framförallt EU-parlamentarikerna lobbyister försöker påverka.

TEXT I GRAFIK -

EU-PARLAMENTET

EU-VAL

Gratis Wi-fi

Rädda torsken

Vi HJÄRTA PLAN EKONOMI

2014-2019

Mauro: We influence decision making - we have different ways of doing that.

Aaa. We work a lot with media - trying to raise awareness, we meet members of the parliament here in this building, but we also organize events like the one that we are going to in a little bit. Now we are just going to meet Jean Pierre, who is our policy officer, and he will be able to tell you more about plastic pollution and why it is important that we are here influencing decision making.

Leila: So, he is the one that usually is in here trying to affect things.

Mauro: That's right.

Leila: Alright cool.

Leila: Hi I am Leila. nice to meet you.

Jean-Pierre Schweitzer (lobbyist): Nice to meet you.

Leila: So why is this such a big EU question? Why is not this just a single country question?

Jean-Pierre: If we make policies on EU level, they apply to all the member states. And that means that if someone drops a coke bottle in a beach in Denmark and ends up somewhere in Sweden these are the policies that can address that. So, the EU is great level to address pollution issues.

SKYLT - JEAN- PIERRE SCHWEITZER, EEB

Jenny: EU-parlamentet är redan nu ense om att dom vill ha ett förbud mot vissa engångsartiklar i plast. Men det betyder inte - för den sakens skull - att det kommer att bli en lag. För att klubba igenom en EU-lag det är en ganska komplicerad och lång process. Och det är fler än EU-parlamentet som är inblandade. Vi tar det här med engångsartiklarna som ett exempel.

GRAFIK

Jenny: Dom som lägger fram lagförslag är EU-kommissionen och där sitter en representant från varje land som är utvalda av sina regeringar. Sammanlagt är dom 28 stycken - lika många som medlemsländerna. Dom har förstått att vi måste göra något åt engångsartiklar i plast och börjar därför prata med olika företag och organisationer - för att få koll på frågan. Och sen sätter dom ihop ett lagförslag. Förslaget skickar dom till EU-parlamentet - här röstar parlamentarikerna om förslaget är bra eller dåligt. Och om dom tycker att förslaget är bra så börjar man nu se över det igen, utreder och lägger in nya saker om dom tycker det behövs. Kanske efter att dom har lyssnat på lobbyister. Men det är inte bara EU- parlamentet som ska tycka till. Förslaget har även skickats till Ministerrådet. Det är ett råd där alla medlemsländernas ministrar träffas och diskuterar. Och det är olika ministrar beroende på vilken fråga det gäller. Handlar förslaget om jordbruk så är det jordbruksministrar - och om det är försvaret så är det försvarsministrar. Och gäller det engångsartiklar i plast så faller det på miljöministrarna. Ministern tar sen med sig förslaget hem till Sverige. Här diskuteras förslaget med regering och riksdag. Och hur en sådan lag skulle påverka Sverige och vilken ståndpunkt man vill ha i frågan. När det är klart så tar ministern med sig Sveriges synpunkter till ministerrådet och försöker få lagförslaget att gå i linje med sitt lands politik. När ministerrådet och EU-

parlamentet är klara med sina olika förslag så ska dom här föras samman till ett gemensamt lagförslag. Och tillslut – efter många turer är det dags att rösta om det ska bli en lag eller inte. Och det är i ministerrådet som det slutgiltiga beslutet tas. Och för att det ska kunna bli en lag så krävs det att en majoritet av ministrarna röstar ja.

TEXT GRAFIK -

EU-KOMMISSIONEN

POLEN, TYSKLAND, SVERIGE

PRATBUBBLOR - Hallå, vad gör vi åt engångsartiklar? Bort med dem! Förbjud nu!

Nej till förbud - återvinn istället!

LAGFÖRSLAG

EU-KOMMISSIONEN, EU-PARLAMENTET, MINISTERRÅDET

EU-PARLAMENTET

LAGFÖRSLAG

EU-KOMMISSIONEN, EU-PARLAMENTET, MINISTERRÅDET

MINISTERRÅDET

LAGFÖRSLAG

PRATBUBBLOR - SVERIGE VILL ..., POLEN SÄGER ...

MINISTERRÅDET EU-PARLAMENTET

MINISTERRÅDET LAGFÖRSLAG

PRATBUBBLOR - DA, SI, TAK, YES, JA, OUI

Jenny: Några veckor innan Leila kom till Bryssel så ställde sig även ministerrådet positiva till ett förbud gällande vissa engångsartiklar. Så det som nu sker är att ministerrådet och EU-parlamentet ska förhandla exakt hur förslaget ska se ut. Vilka artiklar tycker dom att lagen ska gälla och hur lång ska det ta innan dom är borta från marknaden. Så nu finns det möjlighet för lobbyister att påverka.

Leila: I catch you guys there then. See you later.

Jean-Pierre och Mauro: See you, bye.

Jenny: Medan Jean- Pierre och Mauro deltar i ett seminarium - där man försöker påverka parlamentarikerna - att plasttillverkare också ska ta ansvar för att städa upp på medelhavets stränder. Så ska Leila träffa en som är kritisk mot den lobbyism som försiggår gentemot EU:s representanter.

Och det är Max Andersson, EU-parlamentariker, från miljöpartiet - som driver frågan och han har till och med skrivit en bok om lobbyverksamheten i Bryssel.

SKYLTY - MAX ANDERSSON, EU-PARLAMENTARIKER (MP)

Max Andersson (Miljöpartiet): Jag tänkte dela ut ett seriealbum om lobbyismen och lobbyproblemet inom EU och vad vi kan göra åt det. Kan skicka runt här så... tackar!

Leila: Jag har ju suttit och tjuvlyssnat lite nu när du har haft pressträff och om jag har förstått det rätt så är du inte är jätteförtjust i lobbyister. Vad är tanken kring dom?

Max: Alltså, problemet är inte att det finns lobbyister här. Problemet är att dom flesta kommer från ekonomiska särintressen - framförallt stora företag - medan dom som står för allmänintresset som miljörelsen och konsumentrelsen dom har väldigt lite resurser att påverka lagstiftningen.

Leila: Så du tycker att dom som störst hörs mest och inte som har viktigaste saker att säga?

Max: Ja, det viktiga är att ha gott om pengar för att påverka politiken än att ha bra argument. Jag skulle vilja jämna ut spelplanen lite

Leila: Men hur mycket påverkar dom...är dom här hela tiden?

Christofer Fjellner (Moderaterna): Ursäkta om jag avbryter, jag måste bara säga

...

Leila: Ha, ha.

Max: Men tjena Christofer, hej, är du här.

Leila: Hej Leila.

Christofer: Christofer Fjellner, jag är en kollega till Max här i EU-parlamentet.

Leila: Du är lite mer positiv till lobbyismen eller?

Christofer: Jag skulle aldrig till exempel säga att någon är ...någon har ett legitimt intresse eller någon är illegitim, eller någon har rätt och någon har fel - nästa alla har bara olika perspektiv. Och vill olika saker. Vi bestämmer lagar som påverkar människor och då ska alla som påverkas ha rätt att prata med oss och berätta vad dom tycker om hur dom påverkas.

Leila: När jag skulle äta frukost så fick jag så otroligt plast, plast kring mackan det var smoothies det var plastskedar, sugrör och allt möjligt. Om jag då känner så här, det här vill jag förändra och ni då tar ett möte från personer som tjänar pengar på att sälja plasten är det odemokratiskt, på det viset, för dom kommer alltid tänka på sina särintressen.

Christofer: Både jag och Max har röstat för att fasa ut en himla massa plastartiklar, men så kommer det finnas några artiklar som vi kanske blir oense om som är riktigt knepiga, om vi tar en av mina favoritexempelpappmuggen. Där jag o max kanske är oense om - ok men pappmuggen den har en liten, liten hinna av tunn plast. Ska den också förbjudas? Och vad blir alternativet? Och det är ju dom svåra frågorna då är det viktigt att träffa dom som gör pappmuggar och säga finns det något alternativ eller finns det inget alternativ. Kan vi göra det här eller kan vi inte göra det här? Så att det är inte så enkelt som att bara säga att nu lyssnar på dom som vill förbjuda och då gör vi det. För då vet jag inte vilka konsekvenserna blir.

Max: Lobbyismen skulle vara positiv om det var lika representation från båda sidor, Men den världen lever vi ju inte i.

SKYLTT - CHRISTOFER FJELLNER, EU-PARLAMENTARIKER (M)

Jenny: Lobbyister har möten hela dagarna och dom ordnar föredrag och kampanjer inne och utanför EU-parlamentet. Om det inte handlar om engångsartiklar så är det något annat. Det är en ständig rörelse och utbyte av information. Och parlamentariker går dit för att skapa sig en bild över sakfrågor eller kanske få en inblick i motståndarnas hållning. Och lobbyisterna dom gör allt för att få gehör för sina ståndpunkter. Och hoppas nu att kunna påverka så mycket som möjligt.

Roberta Arbinolo (lobbyist): Shall we tell her about the action on Monday?

Mauro: Go on.

Roberta: Look at this- this is our dragon.

Leila: So, he is spitting plastic? Instead of spitting fire?

Roberta: Yes, exactly. they found on the beaches. So, it's plastic pollution for real. And we are going to set it up on Monday in front of the council of the European union to put pressure on the member states to be ambitious on the legislation of plastics. Because this is a key moment for the legislation of plastics. So, we want to keep the pressure high.

Mauro: This is not about politics it's about featuring.

Leila: So, thank you for having me. I'm excited to bring my skills back home. Take care guys.

Roberta och Mauro: Bye, see you.

SKYLT - ROBERTA ARBINOLO, ZERO WASTE EUROPE

Jenny: Sedan vi var nere i Bryssel så har det här lagförslaget fortsatt att bollats och diskuterats mellan EU-parlamentet och Ministerrådet - för att komma överens om ett förslag som kan röstas igenom och bli en lag. Och kanske så finns det en lag nu precis när du tittar på det här, om att vissa engångsartiklar i plast ska tas bort från marknaden.

EFTERTEXTER

Programledare - Leila Trulsen

Statsvetare - Jenny Madestam

Inslagsproducent - Anna Klara Weingarten

Foto - Jon Jogensjö

Klipp - Joe Bentley

Research - Peter Sincic

Ljudbearbetning - Ola Eliasson

Grade - Kalle Nordberg

Arkiv - SVT ARKIV

Musik - Epidemic sound

Grafik - Lillasyster

Producent - Johanna Becker

Projektledare UR - Fredrik Quistbergh

LOGGA: MEDIABRUKET

Producerat för UR

LOGGA: UR